

SOCIALNI CILJI KOT DEJAVNIK RAZLIK V IZVAJANJU MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

TINKARA KORAČIN, KATJA KOŠIR, TANJA ŠPES

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija
tinkara.koracin@gmail.com, katja.kosir@um.si, tanja.spes@gmail.com

Socialni cilji mladostnike usmerjajo k doseganju zelenega socialnega položaja v vrstniški skupini, ki ga pogostokrat dosežejo z izvajanjem medvrstniškega nasilja. Namen raziskave je bil ugotoviti, kako se učenci po izraženosti socialnih ciljev razlikujejo v izvajanju medvrstniškega nasilja, negotovosti zaradi socialnega položaja in zaznani opori vrstnikov, ter preveriti, ali spol igra vlogo moderatorja v odnosu med socialnimi cilji in izvajanjem medvrstniškega nasilja. V naši raziskavi je sodelovalo 6244 učencev. Rezultati so pokazali, da učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti izvajajo več nasilja v primerjavi z drugimi in poročajo o več negotovosti zaradi socialnega položaja, učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti pa izvajajo manj nasilja in, poročajo o več zaznane opore vrstnikov. Spol se je izkazal kot pomemben napovednik v odnosu med socialnimi cilji priljubljenosti in izvajanjem nasilja. Učinek je pri fantih večji kot pri dekletih.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.2.2025.8](https://doi.org/10.18690/um.ff.2.2025.8)

ISBN
978-961-286-951-9

Ključne besede:

socialni cilji priljubljenosti,
socialni cilji naklonjenosti,
medvrstniško nasilje,
zaznana opora,
negotovost zaradi
socialnega položaja,
mladostniki

Opomba:

Prispevek temelji na
Koračin, T. (2024). *Socialni
cilji kot dejavnik razlik v
izvajanju medvrstniškega
nasilja v obdobju zgodnjega
mladostništva*: magistrsko delo
[Magistrsko delo, T.
Koračin]. Digitalna
knjižnica Univerze v
Mariboru.
[https://dk.um.si/
IzpisGradiva.php?
lang=slv&id=88550](https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=88550)

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

1 Uvod

Socialni cilji

Socialni cilji so miselne predstave socialnih izidov, ki jih posameznik želi doseči z interakcijami s svojimi vrstniki. Usmerjajo njegovo vedenje, ocenjevanje in čustvovanje (Jarvinen in Nicholls, 1994; Li in Wright, 2014; Ojanen in Findley-Van Nonstrand, 2014). Avtorji pri tem razlikujejo med cilji priljubljenosti (*angl.* *agentic/popularity goals*) in cilji naklonjenosti (*angl.* *communal/likeability goals*). Prvi se nanašajo na neodvisnost, dominantnost in položaj v vrstniški skupini, drugi pa na potrebo po odnosih, pripadnosti in intimnosti (Hagemeyer in Neyer, 2012).

Tako socialni cilji priljubljenosti kot naklonjenosti naj bi vodili k doseganju zelenega vrstniškega položaja (Levy idr., 2004; Rubin idr., 2006; Sijtsema idr., 2009). Sijtsema in sodelavci (2009) poročajo, da mladostniki, ki želijo doseči določen socialni položaj v vrstniški skupini, pogosto sledijo tako ciljem priljubljenosti kot naklonjenosti, saj kljub želji po visokem položaju ne želijo izgubiti podpore pomembnih drugih. Tako se na primer lahko vedejo agresivno in dominantno, obenem pa so do vrstnikov pozorni in prijazni. Tako poskušajo ohraniti ravnovesje med doseganjem zelenega socialnega položaja in izražanjem socialnih ciljev naklonjenosti (Sijtsema idr., 2020).

Vloga socialnih ciljev v odnosu do medvrstniškega nasilja

Nasilno vedenje je lahko ciljno usmerjeno (Hawley, 1999); teorija nadzora virov (*angl.* *resource control theory*) (Hawley, 2003) predpostavlja, da so ljudje izpostavljeni različnim okoljem, v katerih prilagajajo svoje vedenje na način, ki jim omogoča ohranjanje socialnih virov. Tako je na primer priljubljenost omejen vir, ki določa hierarhijo v razredu. Posledično ne morejo biti priljubljeni vsi mladostniki, zato se agresivnost in nasilje pogostokrat zdita kot učinkoviti strategiji za ohranjanje položaja v vrstniški skupini (Pouwels idr., 2018).

Li in Wright (2014) ugotavljata, da mladostniki, ki bolj izražajo socialne cilje priljubljenosti, manj pa cilje naklonjenosti, in mladostniki, ki bolj izražajo socialne cilje priljubljenosti in naklonjenosti, poročajo o več izvajanju odnosnega nasilja. Prav tako vrstniki mladostnikov, ki izražajo visoke socialne cilje priljubljenosti in nizke cilje naklonjenosti, poročajo, da ti izvajajo več telesnega nasilja v primerjavi z drugimi. O povezanosti med cilji priljubljenosti in agresivnim vedenjem poročajo

tudi nekatere druge raziskave (npr. Cillessen idr., 2014; de Bruyn idr., 2010; Duffy idr., 2017; Garandeanu in Lansu, 2019; Košir idr., 2021; Wright idr., 2012).

Nasprotno naj bi se posamezniki, ki jim priljubljenost ne pomeni veliko, vedli manj agresivno (Cillessen idr., 2014). Cilji naklonjenosti naj bi bili pozitivno povezani s prosocialnim vedenjem in vrstniško sprejetostjo (Ojanen in Finley Van-Nonstrand, 2014). Negativno naj bi se povezovali z agresivnim vedenjem (Kiefe in Ryan, 2008; Košir idr., 2021). Li in Wright (2014) navajata, da naj bi mladostniki, ki izražajo visoke socialne cilje naklonjenosti in nizke cilje priljubljenosti, poročali o manj izvajanja odnosnega nasilja v primerjavi z drugimi.

Vloga spola v odnosu do socialnih ciljev in medvrstniškega nasilja

Dekleta naj bi v primerjavi s fanti bolj izražala socialne cilje naklonjenosti (Caravita in Cillessen, 2012; Cillessen in Mayeux, 2004; Li in Wright, 2014). V splošnem naj bi bila namreč skrbnejša in naj bi dajala večji poudarek na odnose, prav tako pa naj bi jim bilo pomembno, da jih vrstniki sprejemajo in jih imajo radi (Li in Wright, 2014; Rose in Asher, 1999; Rose in Rudolph, 2006). Fantje naj bi v primerjavi z dekleti bolj izražali socialne cilje priljubljenosti (Ojanen, 2007; Ojanen, 2014; Puckett idr., 2008; Rose in Rudolph, 2006). To Rubin in sodelavci (2006) pojasnjujejo z razlikami v socializaciji, ki naj bi fante spodbujala k večji tekmovalnosti in dominantnosti, dekleta pa k skrbi za druge in intimnim odnosom.

Več raziskav (npr. Caravita idr., 2010; de Bruyn idr., 2010; Ojanen idr., 2012; Shin, 2017; Sijtsema idr., 2009) ugotavlja, da naj bi spol igral vlogo moderatorja v odnosu med socialnimi cilji in izvajanjem nasilja. Caravita in Cillessen (2012) poročata, da je povezanost priljubljenosti in socialnih ciljev priljubljenosti z agresivnim vedenjem statistično značilna tako za fante kot za dekleta, a naj bi bil učinek pri fantih večji. Tako naj bi se predvsem fantje, ki bolj izražajo socialne cilje priljubljenosti, pogosteje agresivno vedli, da bi dosegali želen socialni položaj.

Negotovost zaradi socialnega položaja

V obdobju mladostništva tekmovanje za vrstniški položaj postane intenzivnejše. Mladostniki se lahko zato pogosto počutijo negotovo in zaskrbljeno glede svojega položaja v družbi (Ojanen idr., 2007; Salmivalli idr., 2005). Tako imenovana

negotovost zaradi socialnega položaja (*angl.* social status insecurity) se navezuje na občutek anksioznosti, nezadovoljstva in strahu, ko socialni položaj mladostnika ni tako visok, kot bi si sam želel, ali pa ga vrstniki ogrožajo. Občutki negotovosti se med mladostniki pojavljajo zelo pogosto. To se lahko zgodi tudi, če se zdi socialni položaj mladostnika zelo visok ali če je ta prepoznan kot priljubljen (Košir idr., 2021; Li in Wright, 2014; Long in Li, 2019; Zhang idr., 2022).

Sijtsema in sodelavci (2009) poročajo, da naj bi mladostniki, ki so zaskrbljeni in negotovi glede lastnega socialnega položaja, velikokrat uporabljali agresivne strategije, s katerimi želijo ubraniti ali okrepiti svoj položaj. Li in sodelavci (2010) poročajo o pozitivni povezanosti med negotovostjo zaradi socialnega statusa in uporabo telesne ter odnosne agresije, o kateri poročata tudi Long in Li (2019). Skladno s temi ugotovitvami nekateri avtorji (npr. Li in Wright, 2014; Salmivalli in Peets, 2009; Wright idr., 2021) poročajo o pozitivni povezanosti negotovosti zaradi socialnega položaja s socialnimi cilji priljubljenosti. Mladostniki, ki izražajo več negotovosti zaradi svojega socialnega položaja, naj bi bolj izražali socialne cilje priljubljenosti, manj pa socialne cilje naklonjenosti in izvajali več odnosnega nasilja.

Zaznana opora vrstnikov

Zaznana opora naj bi zmanjševala verjetnost vključevanja v medvrstniško nasilje in tako delovala kot varovalni dejavnik pred morebitnim razvojem težav čustvovanja zaradi viktimizacije (npr. depresija) (Despota idr., 2020). Kiefer in Ryan (2008) poročata, da se socialni cilji naklonjenosti povezujejo z vzpostavljanjem in vzdrževanjem kakovostnih prijateljskih odnosov. Prav tako naj bi se pozitivno povezovali z vrstniško oporo (Kiefer idr., 2015). Nasprotno naj bi mladostniki, ki se pogosteje nasilno vedejo, zaznavali manj vrstniške opore (Flaspohler idr., 2009; Moran idr., 2013). Podobno ugotavljata tudi Demaray in Malecki (2003), ki poročata, da naj bi tisti, ki izvajajo nasilje, poročali o nižji zaznani opori vrstnikov.

Kljub ugotovitvam o povezanosti naklonjenosti in prosocialnih vrst vedenja z vrstniško oporo Rose in sodelavci (2004) ugotavljajo, da imajo priljubljeni mladostniki več prijateljev in več vrstniške opore v primerjavi z manj priljubljenimi. Nekateri raziskave (npr. Cillessen in Mayeux, 2004; Kiefer idr., 2015; Rodkin idr., 2000) ugotavljajo, da se vrstniška opora povezuje tudi s socialnimi cilji priljubljenosti.

Mladostniki, ki poročajo o relativno visoki stopnji opore vrstnikov, naj bi prav tako pogosteje izvajali nasilje (Salmivalli idr., 1997; Vaillancourt idr., 2003).

Namen

Namen raziskave, ki temelji na magistrskem delu Koračin (2024), je ugotoviti, kako se učenci glede na izraženost socialnih ciljev razlikujejo v izvajanju medvrstniškega nasilja, negotovosti zaradi socialnega položaja in zaznani opori vrstnikov. Prav tako smo želeli preveriti, ali spol igra vlogo moderatorja v odnosu med socialnimi cilji in izvajanjem medvrstniškega nasilja. V skladu s tem smo si zastavili naslednje cilje:

- ugotoviti, ali se bodo dekleta in fantje razlikovali v izraženosti socialnih ciljev priljubljenosti in naklonjenosti,
- ugotoviti, ali se bodo učenci razlikovali v izvajanju nasilja, negotovosti zaradi socialnega položaja in zaznani opori vrstnikov glede na različno izražene socialne cilje priljubljenosti in naklonjenosti,
- ugotoviti, ali bo spol v vlogi moderatorja v odnosu med socialnimi cilji in izvajanjem medvrstniškega nasilja.

2 Metoda

Udeleženci

V analize so bili vključeni učenci, ki so sodelovali pri prvem merjenju.

Pripomočki

Uporabili smo demografske podatke (spol, starost, razred), Vprašalnik medvrstniških odnosov: nasilno vedenje in viktimizacija, Revidiran vprašalnik medvrstniških odnosov: spletno nasilno vedenje/viktimizacija, Lestvico socialnih ciljev, Lestvico negotovosti zaradi socialnega statusa in Lestvico zaznane opore.

Statistična obdelava podatkov

Pridobljene podatke smo obdelali s pomočjo programa IBM SPSS Statistics 22. Naše spremenljivke se niso porazdeljevale normalno. Za ugotavljanje razlik v izraženosti socialnih ciljev naklonjenosti in priljubljenosti med spoloma smo uporabili

neparametričen test Mann-Whitneyjev U test. Za ugotavljanje razlik v izvajanju posameznih oblik nasilja (telesno, besedno, odnosno in spletno), zaznani opori vrstnikov in negotovosti zaradi socialnega položaja med skupinami glede na izraženost socialnih ciljev priljubljenosti in naklonjenosti smo uporabili neparametričen test Kruskal-Wallis. Kot posthoc analize za ugotavljanje, med katerimi skupinami prihaja do razlik v navedenih spremenljivkah, smo uporabili Mann-Whitneyjev U test. S pomočjo dodatka PROCESS avtorja Andrewa F. Hayesja smo izvedli moderatorsko analizo, s katero smo želeli preveriti moderatorsko vlogo spola v odnosu med socialnimi cilji priljubljenosti in izvajanjem nasilja.

Postopek uvrščanja učencev v skupine glede na izraženost socialnih ciljev

Na podlagi razvrščanja Li in Wright (2014) smo za preverjanje odnosa med izraženostjo socialnih ciljev in medvrstniškega nasilja učence razvrstili v skupine glede na različne kombinacije nižje/vmesno/višje izraženih socialnih ciljev naklonjenosti in priljubljenosti. Kot nižje izražene socialne cilje smo opredelili vrednosti, nižje od 25. percentila, kot višje izražene socialne cilje pa vrednosti, višje od 75. percentila. V skupino nižje izraženih ciljev priljubljenosti so bile razvrščene vrednosti od vključno 1 do vključno 1,83 ($n = 1405$). V skupino vmesno izraženih ciljev priljubljenosti so bile vključene vrednosti med 1,83 in 3 ($n = 2942$). V skupino višje izraženih ciljev priljubljenosti pa so bile vključene vrednosti od vključno 3 do vključno 5 ($n = 1897$). V skupino nižje izraženih ciljev naklonjenosti so bile umeščene vrednosti od vključno 1 do vključno 3,40 ($n = 1979$). V skupino vmesno izraženih ciljev naklonjenosti so bile umeščene vrednosti med 3,40 in 4,40 ($n = 2397$). V skupino višje izraženih ciljev naklonjenosti pa so bile umeščene vrednosti od vključno 4,40 do vključno 5 ($n = 1868$).

Glede na različne kombinacije nižje/vmesno/višje izraženih socialnih ciljev priljubljenosti in naklonjenosti smo oblikovali pet skupin, ki so podrobneje predstavljene v tabeli 1.

Tabela 1: Prikaz umeščanja učencev v skupine glede na izraženost socialnih ciljev

Izraženost SCP	Izraženost SCN	
nižje	nižje	Nižje izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti (N = 853)
vmesno	nižje	Nižje ali vmesno izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti (N = 2586)
nižje	vmesno	
vmesno	vmesno	Višje izraženi cilji naklonjenosti (N = 937)
vmesno	višje	
nižje	višje	Višje izraženi cilji priljubljenosti (N = 908)
višje	vmesno	
višje	nižje	Višje izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti (N = 960)
višje	višje	

Opombe. SCP – socialni cilji priljubljenosti, SCN – socialni cilji naklonjenosti.

3 Rezultati in razprava

Primerjava izraženosti socialnih ciljev glede na spol

V analizo smo vključili 6216 učencev, ki so svoj spol opredelili kot moški ($N = 3101$) ali ženski ($N = 3115$). Rezultati so pokazali, da dekleta ($M = 3,90$; $SD = 0,76$) izražajo cilje naklonjenosti statistično značilno višje ($U = 4114374$; $p < 0,001$) kot fantje ($M = 3,67$; $SD = 0,87$). Prav tako pa so rezultati pokazali, da fantje ($M = 2,58$; $SD = 0,88$) izražajo cilje priljubljenosti statistično značilno višje ($U = 4145386,5$; $p < 0,001$) kot dekleta ($M = 2,37$; $SD = 0,83$).

Naše ugotovitve se tako skladajo s preteklimi raziskavami, ki poročajo o več izraženosti socialnih ciljev naklonjenosti pri dekletih (Caravita in Cillessen, 2012; Li in Wright, 2014). Ta naj bi dajala večji poudarek na bližnje odnose in skrb za druge (Li in Wright, 2014; Rose in Asher, 1999; Rose in Rudolph, 2006). Fantje pa v primerjavi z dekleti bolj izražajo socialne cilje priljubljenosti, kar je prav tako skladno z ugotovitvami nekaterih raziskav (npr. Ojanen, 2007; Ojanen, 2014; Puckett idr., 2008; Rose in Rudolph, 2006), ki navajajo, da naj bi ti v primerjavi z dekleti izražali več socialnih ciljev priljubljenosti. Rubin idr. (2006) to pojasnjujejo z vidika vzgoje, ki naj bi fante spodbujala k večji dominantnosti in tekmovalnosti.

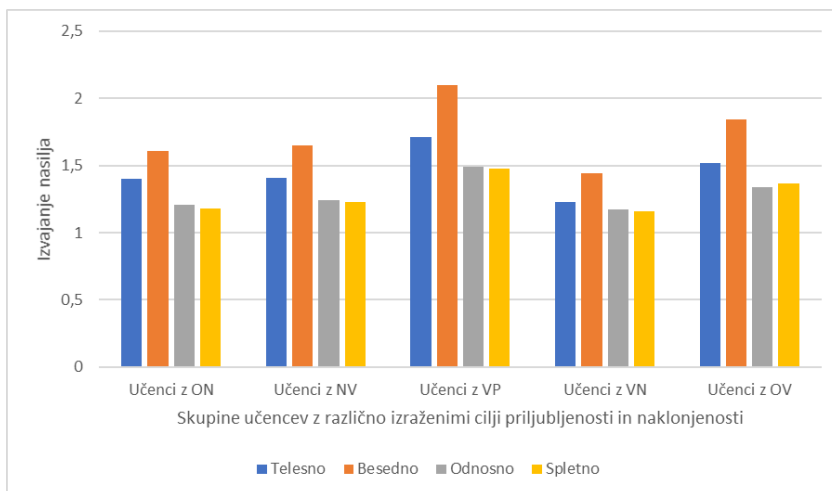
Primerjava učencev glede na izraženost socialnih ciljev v izvajanju nasilja

V tabeli 2 prikazujemo mere opisne statistike samoporočanega izvajanja različnih oblik medvrstniškega nasilja za skupine učencev glede na izraženost socialnih ciljev.

Tabela 2: Primerjava povprečij izvajanja nasilja med učenci z različno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti (povzeto po Koračin, 2024)

	Učenci z ON (<i>N</i> = 853)		Učenci z NV (<i>N</i> = 2586)		Učenci z VP (<i>N</i> = 937)		Učenci z VN (<i>N</i> = 908)		Učenci z OV (<i>N</i> = 960)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
TEL	1,40	0,68	1,41	0,63	1,71	0,89	1,23	0,40	1,52	0,77
BES	1,61	0,79	1,65	0,74	2,10	0,99	1,44	0,59	1,84	0,89
ODN	1,21	0,42	1,24	0,43	1,49	0,68	1,17	0,29	1,34	0,55
SPL	1,18	0,43	1,23	0,39	1,48	0,72	1,16	0,33	1,37	0,60

Opombe. TEL – telesno nasilje, BES – besedno nasilje, ODN – odnosno nasilje, SPL – spletno nasilje, ON – nižje izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti, NV – nižje ali vmesno izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti, VP – višje izraženi cilji priljubljenosti, nižje ali vmesno izraženi cilji naklonjenosti, VN – višje izraženi cilji naklonjenosti, nižje ali vmesno izraženi cilji priljubljenosti, OV – višje izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti, *N* – število, *M* – povprečje, *SD* – standardna deviacija.

Graf 1: Primerjava povprečij izvajanja nasilja med učenci z različno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti

Rezultati Kruskal-Wallisovega testa so pokazali, da se pojavljajo statistično značilne razlike med skupinami v izvajanju telesnega ($\chi^2 = 262,517$; $p < 0,001$), besednega ($\chi^2 = 393,516$; $p < 0,001$), odnosnega ($\chi^2 = 282,467$; $p < 0,001$) in spletnega nasilja ($\chi^2 = 321,775$; $p < 0,001$).

Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti

Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti poročajo o statistično značilnem višjem izvajanju *telesnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 294976$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 923027$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 255104,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 379762,5$; $p < 0,001$). Prav tako poročajo o statistično značilno večji meri izvajanja *besednega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 258372$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 844981,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 223779,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 372662$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti prav tako poročajo o statistično značilno večji meri izvajanja *odnosnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 269580$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 892823,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 273346,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 384987,5$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti prav tako poročajo o statistično značilni večji meri izvajanja *spletnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 264592,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 914219,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 282105,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 410883$; $p = 0,001$).

Naši rezultati, vključno z ugotovitvami preteklih raziskav (npr. Cillessen idr., 2014; de Bruyn idr., 2010; Garandau in Lansu, 2019), nakazujejo, da socialni cilji priljubljenosti za doseganje mladostnikovega želenega položaja spodbujajo izvajanje različnih oblik nasilja. Mladostniki, ki si prizadevajo doseči položaj priljubljenih, se več nasilno vedejo. Možno je, da priljubljenost tistim, ki izvajajo nasilje, predstavlja pomembnejšo vrednoto kot naklonjenost in zaradi tega večkrat izvajajo agresivno vedenje (Garandau in Lansu, 2019), ki se zdi učinkovita strategija za ohranjanje ali pridobivanje položaja v vrstniški skupini (Pouwels idr., 2018). Poleg tega je treba upoštevati to, da je socialni položaj v vrstniški skupini nekaj spremenljivega in nestalnega (Košir, 2017), kar pomeni, da se morajo za njegovo ohranjanje truditi tudi že priljubljeni učenci. Zato lahko za ohranitev priljubljenosti še naprej izvajajo nasilno vedenje (Zhang idr., 2022).

Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti

Tudi učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti poročajo o statistično značilno večji meri izvajanja *telesnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 365622$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1141427,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 328404,5$; $p < 0,001$). Kot že omenjeno, v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti, učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti poročajo o statistično značilno manj izvajanja *telesnega nasilja* ($U = 379762,5$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti poročajo o statistično značilni večji meri izvajanja *besednega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 328436,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1076260,5$; $p < 0,001$) in v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 296771,5$; $p < 0,001$). Kot že omenjeno, v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti ter naklonjenosti poročajo o statistično značilno manjši meri izvajanja *besednega nasilja* ($U = 372662$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti prav tako poročajo o statistično značilno večji meri izvajanja *odnosnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti

in naklonjenosti ($U = 332315$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1090262$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 340040$; $p < 0,001$). V primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti pa učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti poročajo o statistično značilno nižjem izvajanju *odnosnega nasilja* ($U = 384987,5$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti poročajo tudi o statistično značilni večji meri izvajanja *spletnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 300855,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1037421$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 321749$; $p < 0,001$). Kot že omenjeno, pa v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti ter naklonjenosti poročajo o statistično značilno nižji meri izvajanja *spletnega nasilja* ($U = 410883$; $p = 0,001$).

Ugotovitev, da tudi učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti izvajajo več nasilja, se zdi še posebej zanimiva, saj naj bi socialni cilji naklonjenosti mladostnika usmerjali k bolj prosocialnemu in manj agresivnemu vedenju (Li in Wright, 2014; Rubin idr., 2006; Volk idr., 2012; Wright idr., 2012). Eno od možnih pojasnil je tudi, da naj bi bila priljubljenost predvsem v obdobju mladostništva povezana tako s pozitivnimi kot negativnimi lastnostmi (De Bruyn in Cillessen, 2006). Mladostniki, ki želijo doseči določen socialni položaj v vrstniški skupini, pogosto sledijo tako ciljem priljubljenosti kot naklonjenosti. Pri tem lahko predvidevamo, da izražajo tako prosocialna vedenja, s katerimi želijo preprečiti izgubo podpore njim pomembnih drugih (Sijtsema idr., 2009), kot tudi agresivna in asocialna vedenja, s pomočjo katerih skušajo utrditi svoj položaj v vrstniški skupini (Caravita in Cillessen, 2012; Schwarz idr., 2010; Wright idr., 2012). Z obema načinoma naj bi bili namreč uspešnejši v pridobivanju statusa kot le z enim (Sijtsema idr., 2020).

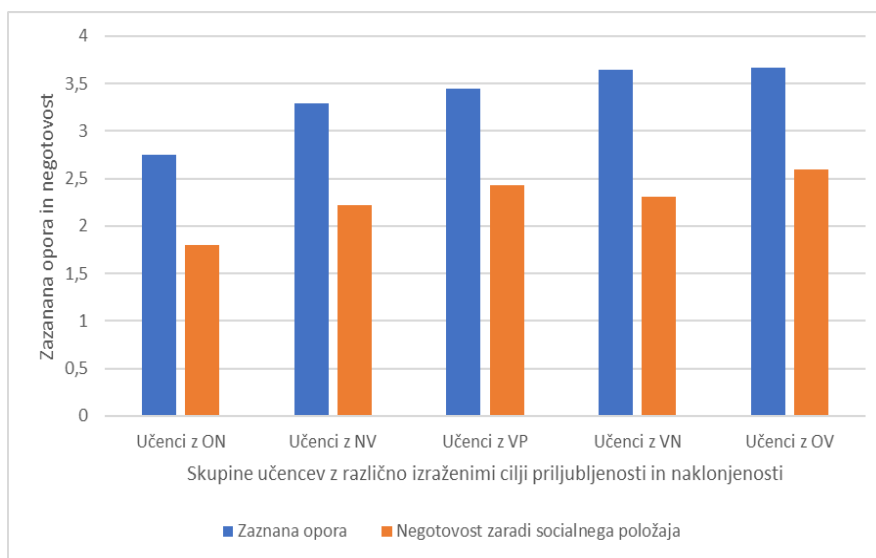
Učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti

Učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti poročajo o statistično značilno manjši meri izvajanja *telesnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 332960$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 967793$; $p < 0,001$), in kot že omenjeno, v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti ($U = 255104,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 328404,5$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti prav tako poročajo o statistično značilni manjši meri izvajanja *besednega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 345427,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 938713,5$; $p < 0,001$), in kot že omenjeno, v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti ($U = 223779,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 296771,5$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti prav tako poročajo o statistično manjši meri izvajanja *odnosnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1049548$; $p < 0,001$), in kot že omenjeno, v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti ($U = 273346,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 340040$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti poročajo o statistično značilno manjši meri izvajanja *spletnega nasilja* v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1049548$; $p < 0,001$), in kot že omenjeno, v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti ($U = 282105,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 321749$; $p < 0,001$).

Naše ugotovitve so tako skladne z izsledki preteklih raziskav, ki navajajo, da naj bi se mladostniki, ki jim je občutek pripadnosti in naklonjenosti pomembnejši od priljubljenosti, manj agresivno vedli (npr. Kiefer in Ryan, 2008; Košir idr., 2021; Volk idr., 2012). Pri ugotavljanju razlik v izvajanju odnosnega in spletnega nasilja pa v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ni bilo statistično pomembnih razlik. Ti naj bi imeli glede na nizko izraženost ciljev manj interesa za doseganje višjega socialnega položaja ali vzpostavljanje intimnih odnosov z vrstniki (Li in Wright, 2014). Mogoče je torej, da gre za skupino učencev, ki se ne izpostavlja socialnim stikom in zato ne izvaja odnosnega ali spletnega nasilja.

Primerjava učencev glede na izraženost socialnih ciljev v zaznani opori vrstnikov in negotovosti zaradi socialnega položaja

V tabeli 3 prikazujemo mere opisne statistike zaznane opore vrstnikov in negotovosti zaradi socialnega položaja za skupine učencev glede na izraženost socialnih ciljev.

Graf 2: Primerjava povprečij zaznane opore in negotovosti zaradi socialnega položaja med učenci z različno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti

Tabela 3: Primerjava povprečij zaznane opore vrstnikov in negotovosti zaradi socialnega položaja med učenci z različno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti (povzeto po Koračin, 2024)

	Zaznana opora			Negotovost zaradi socialnega položaja		
	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Učenci z ON	836	2,75	1,02	853	1,80	0,74
Učenci z NV	2545	3,29	0,87	2586	2,22	0,78
Učenci z VP	926	3,45	0,84	937	2,43	0,88
Učenci z VN	897	3,64	0,87	908	2,31	0,89
Učenci z OV	956	3,67	0,90	960	2,59	1,05

Opombe. ON – nižje izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti, NV – nižje ali vmesno izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti, VP – višje izraženi cilji priljubljenosti, nižje ali vmesno izraženi cilji naklonjenosti, VN – višje izraženi cilji naklonjenosti, nižje ali vmesno izraženi cilji priljubljenosti, OV – višje izraženi cilji priljubljenosti in naklonjenosti, *N* – število, *M* – povprečje, *SD* – standardni odklon.

Zaznana opora vrstnikov

Rezultati Kruskal-Wallisovega testa so pokazali, da prihaja do statistično pomembnih razlik med skupinami v *zaznani opori vrstnikov* ($\chi^2 = 537,394$; $p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti poročajo o statistično značilno večji meri *zaznane opore vrstnikov* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 190513,5$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 860926,5$; $p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti ($U = 355485,5$; $p < 0,001$).

Iz navedenih ugotovitev, da učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti poročajo o več zaznane opore vrstnikov, bi lahko skleпали, da bodo učenci ravno v prijateljskih odnosih pridobili občutek, da je drugim zanje mar, da so cenjeni, vključeni v socialno mrežo njim pomembnih odnosov (Rose idr., 2004) in tako zaznavali njihovo podporo ter občutek pripadnosti (Cillessen idr., 2014). Poleg tega naši rezultati nakazujejo, da bodo učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti zaznavali več vrstniške opore, saj je to skupina, ki v primerjavi z drugimi izvaja najmanj nasilja, kar je skladno z ugotovitvami preteklih raziskav (npr. Li in Wright, 2014).

Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti poročajo o statistično večji meri *zaznane opore vrstnikov* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 197179$; $p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje

ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 885418,5; p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi naklonjenosti ($U = 365941; p < 0,001$).

Rose in sodelavci (2004) ugotavljajo, da imajo priljubljeni mladostniki več prijateljev in zaznavajo več vrstniške opore v primerjavi z manj priljubljenimi. Pri tem moramo omeniti, da gre v našem primeru za skupino učencev, ki med drugim izvaja tudi več nasilja. Na tem mestu se pojavi vprašanje, ali vrstniki te učence res podpirajo ali to počnejo iz strahu pred tem, da bi tudi sami postali žrtve medvrstniškega nasilja.

Negotovost zaradi socialnega položaja

Rezultati Kruskal-Wallisovega testa so pokazali, da se pojavljajo statistično pomembne razlike med skupinami v negotovosti zaradi socialnega položaja ($\chi^2 = 390,392; p < 0,001$). Učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti poročajo o statistično značilno večji meri *negotovosti zaradi socialnega položaja* v primerjavi z učenci z nižje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 230137; p < 0,001$), v primerjavi z učenci z nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ($U = 1038967; p < 0,001$) ter v primerjavi z učenci z višje izraženimi cilji naklonjenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji priljubljenosti ($U = 383602,5; p < 0,001$).

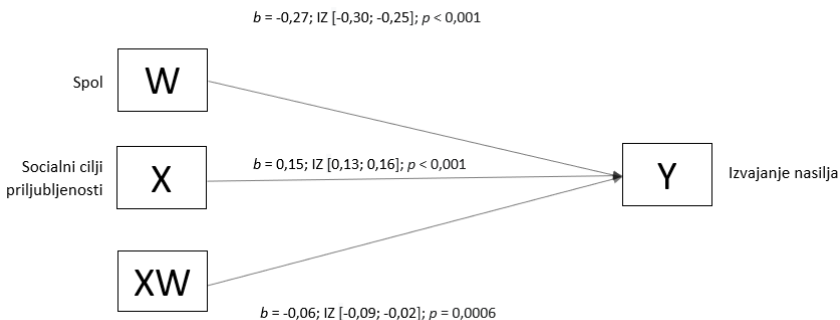
Naše ugotovitve se tako deloma skladajo z raziskavami, ki poročajo, da naj bi učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje izraženimi cilji naklonjenosti poročali o več negotovosti zaradi socialnega položaja (Košir idr., 2021; Li in Wright, 2014; Salmivalli in Peets, 2009). Ker naj bi željo po priljubljenosti izražali predvsem učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti (Caravita in Cillessen, 2012; Schwarz idr., 2010; Wright idr., 2012), se lahko zato počutijo najbolj negotovo in zaskrbljeno glede svojega položaja. Pomembno je omeniti, da je skupina učencev z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti med drugim tista, ki v naši raziskavi poroča o največ izvajanju nasilja. Tudi Košir in sodelavci (2021) poročajo, da naj bi mladostniki, ki izražajo večjo željo po priljubljenosti, manj želje po vsečnosti vrstnikom in več negotovosti zaradi lastnega socialnega položaja, izvajali več nasilja. Prav tako lahko na podlagi naših rezultatov ugotovimo, da gre za skupino učencev, ki v primerjavi s preostalima dvema skupinama z višje izraženimi cilji priljubljenosti ali naklonjenosti poroča o najnižji zaznani opori vrstnikov. To

lahko še dodatno vpliva občutek dvoma in negotovosti o tem, ali bodo med vrstniki prepoznani kot priljubljeni in obenem ne zmanjšuje verjetnosti vključevanja v medvrstniško nasilje (Despoti idr., 2020).

Rezultati pa kažejo, da med učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti ter učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti ne nastajajo statistično pomembne razlike v negotovosti zaradi socialnega položaja. Ta ugotovitev se zdi zanimiva, saj bi glede na izsledke raziskav (npr. Caravita in Cillessen, 2012) pričakovali, da bo o večji negotovosti poročala skupina učencev z višje izraženimi cilji priljubljenosti in nižje ali vmesno izraženimi cilji naklonjenosti. Tovrstne ugotovitve bi pričakovali tudi z vidika, da učenci z višje izraženimi cilji priljubljenosti in naklonjenosti v naši raziskavi poročajo o statistično značilno večji zaznani opori vrstnikov, iz česar bi sklepali, da bodo zato imeli manj dvoma in skrbi glede svojega socialnega položaja. Tako pa se zdi, da je ta težje dosegljiv od prijateljskih odnosov z vrstniki.

Moderatorska vloga spola

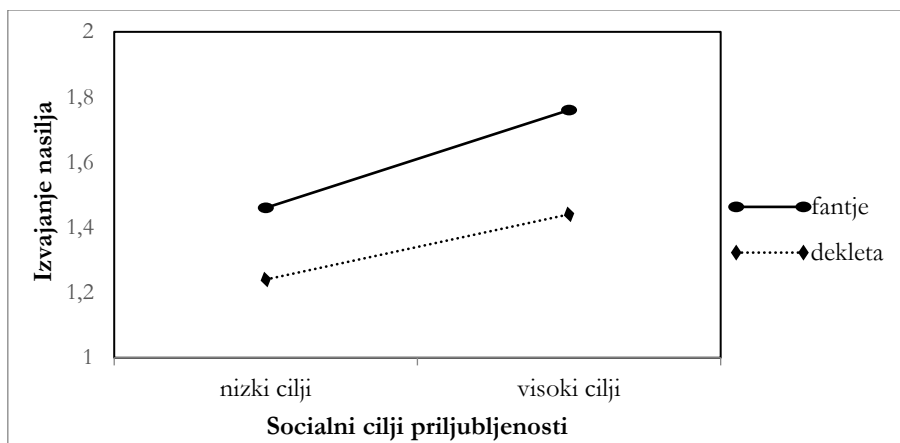
V moderatorsko analizo smo vključili 6216 učencev, ki so svoj spol opredelili kot moški ($N = 3101$) ali ženski ($N = 3115$). Rezultati, razvidni na sliki 1, so pokazali, da je model statistično značilen ($R^2 = 0,1169$; $F(3, 6202) = 273,5453$; $p < 0,001$). V moderatorski analizi se je za statistično pomembno izkazala tudi interakcija ($b = -0,06$; IZ $[-0,09; -0,02]$; $p = 0,0006$).

Opombe. b = regresijski koeficient, IZ = interval zaupanja, p = statistična pomembnost

Slika 1: Grafični prikaz moderatorskega modela

Slika 2: Moderatorska vloga spola v odnosu med socialnimi cilji priljubljenosti in izvajanjem nasilja (povzeto po Koračin, 2024)

Slika 2 prikazuje interakcijo med spolom in socialnimi cilji priljubljenosti v napovedovanju izvajanja nasilja med mladostniki. Spol se je izkazal kot statistično značilen moderator ($p < 0,001$) v tem odnosu. Socialni cilji priljubljenosti predstavljajo pozitiven napovednik izvajanja nasilja za oba spola. Analiza enostavnih učinkov je pokazala, da je odnos med socialnimi cilji priljubljenosti in izvajanjem nasilja močnejši pri fantih ($b = 0,17$; IZ [0,15; 0,20]; $p < 0,001$) kot pri dekletih ($b = 0,12$; IZ [0,09; 0,14]; $p < 0,001$) pri nižje izraženih socialnih ciljeh priljubljenosti, učinek pa se še poveča pri višje izraženih ciljeh priljubljenosti.

Naši rezultati se tako skladajo z ugotovitvami, da je povezanost socialnih ciljev priljubljenosti z agresivnim vedenjem statistično značilna tako za fante kot za dekleta, a naj bi bil učinek pri fantih večji (Caravita in Cillessen, 2012). To ugotovitev lahko deloma pojasnimo s porastom tveganega vedenja v mladostništvu, ki naj bi mu bili bolj podvrženi fantje. Ti naj bi bili bolj impulzivni in naj bi se bolj tvegano vedli, kar pogostokrat predstavlja normo priljubljenih učencev (Blakemore idr., 2010).

Na podlagi naših ugotovitev, da socialni cilji priljubljenosti napovedujejo izvajanje nasilja tako pri fantih kot pri dekletih, bi lahko sklepali, da norme vrstniških skupin, v katere so vključeni učenci, ki smo jih zajeli v naš vzorec, cenijo ali celo povečujejo nasilno vedenje.

4 Zaključek

Skladno z navedenimi ugotovitvami predlagamo določene smernice, ki jih lahko strokovni delavci v šolah uporabijo pri svojem delu z učenci v zgodnjem mladostništvu. Medtem ko socialni cilji naklonjenosti spodbujajo bolj prosocialno vedenje, socialni cilji priljubljenosti delujejo kot dejavnik tveganja za izvajanje medvrstniškega nasilja. Pri tem je treba upoštevati razredne norme, ki jih največkrat določajo priljubljeni učenci, in sicer, katero vedenje je med mladostniki (ne)zaželeno (Cillessen, 2011; Košir, 2017). Cilj preventivnih programov bi tako lahko bilo poleg poznavanja razrednih norm predvsem spreminjanje načinov, s katerimi postanejo mladostniki priljubljeni in s katerimi ohranjajo svoj želeni položaj (Košir idr., 2021). Naše ugotovitve nakazujejo, da je učinek že nižje izraženih socialnih ciljev priljubljenosti na izvajanje nasilja pri fantih večji kot pri dekletih, zato bi bilo smiselno dodatno pozornost usmeriti na fante v zgodnjem mladostništvu in oblikovati preventivne programe, s katerimi bi lahko ti na ustrezen in primeren način izrazili željo po tekmovalnosti in tveganem vedenju. Medvrstniško nasilje je sistemsko vprašanje, ki zahteva reševanje na različnih ravneh (Hensums idr., 2023; Moore in Woodcock, 2017; Polanin idr., 2021). Skladno z raziskavami in našimi ugotovitvami predlagamo, da se na ravni razreda spodbujajo pomen spoštovanja med učenci, vzajemna pomoč, povezanost in sprejemanje. Omenjene vrednote se lahko krepijo s sodelovalnim vedenjem (Van Ryzin in Roseth, 2019), pri čemer so učenci primorani s skupnimi močmi opraviti nalogo, projekt, imajo pri tem različne vloge in jim je z učiteljevo spodbudo omogočena čim bolj neposredna interakcija. Ker se vrstniki pogostokrat zgledujejo po učencih, ki so prepoznani kot priljubljeni (Cillessen, 2011), bi bilo smiselno del odgovornosti pri dejavnostih, ki spodbujajo prosocialnost in skrb za skupnost, predati prav njim.

Viri

- Baartmans, J. M., van Steensel, F. J., Mobach, L., Lansu, T. A., Bijsterbosch, G., Verpaalen, I., ... in Klein, A. M. (2020). Social anxiety and perceptions of likeability by peers in children. *British Journal of Developmental Psychology*, 38(2), 319–336. <https://doi.org/10.1111/bjdp.12324>
- Blakemore, S., Burnett, S. in Dahl, R. E. (2010). The role of puberty in the developing adolescent brain. *Human brain mapping*, 31(6), 926–933. <https://doi.org/10.1002/hbm.21052>
- Caravita, S. C. S. in Cillessen, A. H. N. (2012). Agentic or communal? Associations between interpersonal goals, popularity, and bullying in middle childhood and early adolescence. *Social Development*, 21(2), 376–395. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00632.x>

- Caravita, S. C. S., Di Blasio, P. in Salmivalli, C. (2010). Early adolescents' participation in bullying: is Tom involved? *The journal of early adolescence*, 30, 138–170. <https://doi.org/10.1177/0272431609342983>
- Cillessen, A. H. N. in Mayeux, L. (2004). From censure to reinforcement: Developmental changes in the association between aggression and social status. *Children Development*, 75(1), 147–163. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00660.x>
- Cillessen, A. H., Mayeux, L., Ha, T., de Bruyn, E. H. in LaFontana, K. M. (2014). Aggressive effects of prioritizing popularity in early adolescence. *Aggressive behavior*, 40(3), 204–213. <https://doi.org/10.1002/ab.21518>
- Cillessen, A. H. N. (2011). Toward a theory of popularity. V Cillessen, A. H. N., Schwartz, D. in Mayeux, L. (ur.), *Popularity in the Peer System* (str. 273–299). The Guilford Press.
- De Bruyn, E. H., Cillessen, A. H. N. in Wissink, I. B. (2010). Associations of peer acceptance and perceived popularity with bullying and victimization in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 30(4), 543–566. <https://doi.org/10.1177/0272431609340517>
- Demaray, M. K. in Malecki, C. K. (2003). Perceptions of the frequency and importance of social support by students classified as victims, bullies, and bully/victims in an urban middle school. *School Psychology Review*, 32(3), 471–489. <https://doi.org/10.1080/02796015.2003.12086213>
- Despoti, G., Kokkinos, C. M. in Fanti, K. A. (2020). Bullying, victimization, and psychopathy in early adolescents: The moderating role of social support. *European Journal of Developmental Psychology*, 18(5), 747–764. <https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1858787>
- Duffy, A. L., Penn, S., Nesdale, D. in Zimmer-Gembeck, M. J. (2017). Popularity: Does it magnify associations between popularity prioritization and the bullying and defending behavior of early adolescent boys and girls?. *Social Development*, 26(2), 263–277. <https://doi.org/10.1111/sode.12206>
- Flaspohler, P. D., Elfstrom, J. L., Vanderzee, K. L., Sink, H. E. in Birchmeier, Z. (2009). Stand by me: The effects of peer and teacher support in mitigating the impact of bullying on quality of life. *Psychology in the Schools*, 46(7), 636–649. <https://doi.org/10.1002/pits.20404>
- Garandeau, C. F. in Lansu, T. A. M. (2019). Why does decreased likeability not deter adolescent bullying perpetrators? *Aggressive Behavior*, 1–12. <https://doi.org/10.1002/ab.21824>
- Hawley, P. H. (1999). The ontogenesis of social dominance: A strategy-based evolutionary perspective. *Developmental review*, 19(1), 97–132. <https://doi.org/10.1006/drev.1998.0470>
- Hawley, P. H. (2003). Strategies of control, aggression, and morality in preschoolers: An evolutionary perspective. *Journal of experimental child psychology*, 85(3), 213–235. [https://doi.org/10.1016/s0022-0965\(03\)00073-0](https://doi.org/10.1016/s0022-0965(03)00073-0)
- Hensums, M., Brummelman, E., Larsen, H., van den Bos, W. in Overbeek, G. (2023). Social goals and gains of adolescent bullying and aggression: A meta-analysis. *Developmental Review*, 68, 101073. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2023.101073>
- Kiefer, S. M., Alley, K. M. in Ellerbrock, C. R. (2015). Teacher and Peer Support for Young Adolescents' Motivation, Engagement, and School Belonging. *Research in middle level education*, 38(8), 1–18. <https://doi.org/10.1080/19404476.2015.11641184>
- Kiefer, S. M., Matthews, Y. T., Montesino, M., Arango, L. in Preece, K. K. (2013). The effects of contextual and personal factors on young adolescents' social goals. *The Journal of Experimental Education*, 81(1), 44–67. <https://doi.org/10.1080/00220973.2011.630046>
- Kiefer, S. M. in Ryan, A. M. (2008). Striving for social dominance over peers: The implications for academic adjustment during early adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 100(2), 417. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.100.2.417>
- Koračín, T. (2024). *Socialni cilji kot dejavnik razlik v izvajanju medvrstniškega nasilja v obdobju zgodnjega mladostništva*. Magistrsko delo. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.
- Košir, K. (2017). *Pedagoška psihologija za učitelje (izbrane teme)*. Univerzitetna založba univerze v Mariboru. <https://doi.org/10.18690/978-961-286-023-2>

- Košir, K., Zorjan, S., Mikl, A. in Horvat, M. (2021). Social goals and bullying: Examining the moderating role of self-perceived popularity, social status insecurity and classroom variability in popularity. *Social development*, 1–17. <https://doi.org/10.1111/sode.12547>
- Li, Y., Wang, M., Wang, C. in Shi, J. (2010). Individualism, collectivism, and Chinese adolescents' aggression: Intracultural variations. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 36(3), 187–194. <https://doi.org/10.1002/ab.20341>
- Li, Y. in Wright, M.F. (2014). Adolescents' Social Status Goals: Relationships to Social Status Insecurity, Aggression, and Prosocial Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 146–160. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-9939-z>
- Litwack, S. D., Aikins, J. W. in Cillessen, A. H. (2012). The distinct roles of sociometric and perceived popularity in friendship: Implications for adolescent depressive affect and self-esteem. *The Journal of Early Adolescence*, 32(2), 226–251. <https://doi.org/10.1177/0272431610387142>
- Long, Y. in Li, Y. (2019). The longitudinal association between social status insecurity and relational aggression: Moderation effects of social cognition about relational aggression. *Aggressive behavior*, 1–13. <https://doi.org/10.1002/ab.21872>
- Moore, B. in Woodcock, S. (2017). Resilience, bullying, and mental health: Factors associated with improved outcomes. *Psychology in the Schools*, 54(7), 689–702. <https://doi.org/10.1002/pits.22028>
- Moran, S., Bundick, M. J., Malin, H. in Reilly, T. S. (2013). How supportive of their specific purposes do youth believe their family and friends are?. *Journal of Adolescent Research*, 28(3), 348–377. <https://doi.org/10.1177/0743558412457>
- Ojanen, T., Aunola, K. in Salmivalli, C. (2007). Situation-specificity of children's social goals: Changing goals according to changing situations? *International Journal of Behavioral Development*, 31(3), 232–241. <https://doi.org/10.1177/0165025407074636>
- Ojanen, T. in Findley-Van Nostrand, D. (2014). Social goals, aggression, peer preference, and popularity: Longitudinal links during middle school. *Developmental Psychology*, 50(8), 2134–2143. <https://doi.org/10.1037/a0037137>
- Polanin, J. R., Espelage, D. L., Grotzinger, J. K., Ingram, K., Michaelson, L., Spinney, E., Valido, A., El Sheikh, A., Torgal, C. in Robinson, L. (2021). A Systematic Review and Meta-analysis of Interventions to Decrease Cyberbullying Perpetration and Victimization. *Prevention Science*, 23(3), 439–454. <https://doi.org/10.1007/s11211-021-01259-y>
- Pouwels, J. L., Lansu, T. A. M in Cillessen, A. H. N. (2018). A developmental perspective on popularity and the group process of bullying. *Aggression and Violent Behavior*, 43, 64–70. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.10.003>
- Puckett, M.B., Wargo Aikins, J. in Cillessen, A.H.N. (2008). Moderators of the association between relational aggression and perceived popularity. *Aggressive behavior*, 34(6), 563–576. <https://doi.org/10.1002/ab.20280> idr., 2008
- Rodkin, P. C., Farmer, T. W., Pearl, R. in Van Acker, R. (2000). Heterogeneity of popular boys: Antisocial and prosocial configurations. *Developmental Psychology*, 36(1), 14–24. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.36.1.14>
- Rose, A. J. in Rudolph, K. D. (2006). A review of sex differences in peer relationship processes: Potential trade-offs for the emotional and behavioral development of girls and boys. *Psychological Bulletin*, 132(1), 98–131. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.1.98>
- Rose, A. J., Swenson, L. P. in Carlson, W. (2004). Friendships of aggressive youth: Considering the influences of being disliked and of being perceived as popular. *Journal of Experimental Child Psychology*, 88(1), 25–45. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2004.02.005>
- Rubin, K. H., Bukowski, W. M. in Parker, J. G. (2006). Peer Interactions, Relationships, and Groups. V N. Eisenberg, W. Damon in R. M. Lerner (ur.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (str. 571–645). John Wiley & Sons.
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 15(2), 112–120. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.08.007>

- Salmivalli, C., Huttunen, A. in Lagerspetz, K. M. (1997). Peer networks and bullying in schools. *Scandinavian journal of psychology*, 38(4), 305–312. <https://doi.org/10.1111/1467-9450.00040>
- Shin, H. (2017). Friendship dynamics of adolescent aggression, prosocial behavior, and social status: The moderating role of gender. *Journal of youth adolescence*, 46, 2305–2320. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0702-8>
- Sijtsema, J. J., Lindenberg, S. M., Ojanen, T. J. in Salmivalli, C. (2020). Direct aggression and the balance between status and affection goals in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 1481–1491. <https://doi.org/10.1007/s10964-019-01166-0>
- Sijtsema, J. J., Veenstra, R., Lindenberg, S. in Salmivalli, C. (2009). Empirical test of bullies' status goals: Assessing direct goals, aggression, and prestige. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 35(1), 57–67. <https://doi.org/10.1002/ab.20282>
- Vaillancourt, T., Hymel, S. in McDougall, P. (2003). Bullying is power: Implications for school-based intervention strategies. *Journal of applied school psychology*, 19(2), 157–176. https://doi.org/10.1300/J008v19n02_10
- Van Ryzin, M. J. in Roseth, C. J. (2019). Effects of cooperative learning on peer relations, empathy, and bullying in middle school. *Aggressive behavior*, 45(6), 643–651. <https://doi.org/10.1002/ab.21858>
- Volk, A. A., Camilleri, J. A., Dane, A. V. in Marini, Z. A. (2012). Is adolescent bullying an evolutionary adaptation?. *Aggressive behavior*, 38(3), 222–238. <https://doi.org/10.1002/ab.21418>
- Zhang, Y., Lan, X., Cui, G. in Wang, J. (2022). The silver lining in the dark cloud of social status insecurity: The mediating role of popularity goals in the association between social status insecurity and Chinese adolescents' bullying bystander behaviors. *Journal of interpersonal violence*, 37, 17–18. <https://doi.org/10.1177/08862605211023489>
- Wright, M. F., LI, Y. in Shi, J. (2012). Chinese Adolescents' Social Status Goals: Associations with Behaviors and Attributions for Relational Aggression. *Youth Society*, 46, 566. <https://doi.org/10.1177/0044118X12448800>
- Wright, M. F., Wachs, S. in Huang, Z. (2021). Adolescents' popularity-motivated aggression and prosocial behaviors: The roles of callous-unemotional traits and social status insecurity. *Frontiers in psychology*, 12, 1–23. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.606865>

